

**AN EVALUATION OF TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE COURSEBOOK
IN VIEW OF METHODS**

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA YÖNTEM
KULLANIMI ¹**

Aysel DEREGÖZÜ ²

ABSTRACT

Considered as a tool for communication languages have to be taught in a communicative way. That's why language teaching in today's educational context means at the same time to develop communicative skills in the target language. Thus communicative language teaching and the importance of developing communicative skills seems to be undisputed. However throughout the history of language teaching various methods and principles were used to teach languages. Different perceptions of language and its meaning in life lead to new language teaching practices. Language learning course books are developed within this context. Thus coursebooks are reflecting language learning approaches of their time. With the change of these approaches also coursebooks change. The interrelation between language teaching approach and coursebook is a continuing process. Therefore course book evaluation within different aspects contributes to the continuing developmental process. Within this context it is important to evaluate Turkish as a foreign language course books in a critical way to contribute to its renewal. The aim of this study is to identify the underlying language teaching approach and the methods used in the course books of Turkish as a foreign language. For this purpose. unit, text, exercise and grammar items of "Yeni Hitit Yabancılara Türkçe Öğretimi" and "İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretimi Seti" are analyzed and evaluated in view of methods.

Key Words: Turkish as a foreign language, coursebook evaluation, method, language teaching, communicative language skills.

ÖZET

Dil bir iletişim aracıdır. İletişim kurmayı sağlayan bu aracın öğretiminde de iletişimsel bir öğretim anlayışının olması gerekmektedir. Bu nedenle günümüz yabancı dil eğitim ve öğretimi üst amaç olarak iletişim becerisini geliştirmeyi hedeflemektedir. Ancak tarihsel süreç içerisinde ele alındığında, dil öğretimine ilişkin farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. Farklı dil anlayışları farklı yöntemlerin kullanılmasına neden olmuştur. Yabancı dil öğretimi kitapları da ilgili anlayışa uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Bu nedenle yabancı dil öğretimi ders kitapları içinde buldukları dönemi ve dil öğretim anlayışını yansıtmaktadır. Tarihsel açıdan bakıldığında ders kitapları da yabancı dil eğitim ve öğretim anlayışı gibi belli bir gelişim çizgisi içinde günümüze kadar sürekli yenilenerek gelmiştir. Yabancı dil öğretimi ders kitaplarının incelenmesi, bu gelişimin devamlılığının sağlanması içindir. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının da eleştirel bir yaklaşımla ele alınarak incelenmesi, ilgili kitapların yenilenmesine katkı sunacaktır. Bu çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının hangi yabancı dil eğitim ve öğretim anlayışına göre oluşturulduğunun saptanmasıdır. Bu amaç doğrultusunda Yeni Hitit Yabancılara Türkçe Öğretimi ve İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretimi Seti yöntem açısından incelenmiştir. İncelemeye esas olan konular ünite, metin, alıştırmaya ve dil bilgisi başlıkları altında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe, ders kitabı incelemesi, yöntem, dil öğretimi, iletişim becerisi.

¹ Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi tarafından düzenlenen "1. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda" sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Arş. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Alman Dili Eğitimi, e-posta: aysel.deregozu@mu.edu.tr

1. GİRİŞ

Türkiye'nin uluslararası alanda yürüttüğü kültürel ve ticari çalışmalarının sonucu, Türkiye'ye ve Türkçe'ye olan ilgi artmıştır. Özellikle son yıllarda bu ilgiye karşılık verebilmek ve Türkçe'nin öğrenilmesini yaygınlaştırmak için, yabancı dil olarak Türkçe eğitim ve öğretim alanında yoğun çalışmalar yürütülmektedir. Ancak Tapan'ın (1993) da ifade ettiği gibi "yabancı dil öğretimi çok yönlü, geniş kapsamlı bir uğraştır" (s.191). Dolayısıyla farklı boyutlarıyla ele alınması ve incelenmesi gerekmektedir. Bu boyutlar altında yabancı dil eğitim ve öğretimi ders kitapları da yer almaktadır. Yabancı dil eğitim ve öğretiminde ders kitapları yardımcı kaynak olarak kullanılmaktadır. Bu kaynaklar ise belli bir yabancı dil öğretim anlayışı temel alınarak oluşturulmaktadır. İlgili anlayış doğrultusunda yöntemler kullanılmaktadır. Genel olarak "belirli bir amaca ulaşabilmek için izlenen yollar bütünü (Tapan, 1993, s.191)" olarak ifade edilen yöntem, yabancı dil eğitiminde "(...) yabancı dili düzenli bir biçimde sınımak üzere, parçaları birbirleriyle çelişkiye düşmeksizin ve belirli bir yaklaşıma tümüyle dayalı olarak geliştirilmiş bir gidiş yolları dizisi, bir genel plandır (Tapan, 1993, s.191)". Bu tanım doğrultusunda, yabancı dil ders kitapları belli bir yöntemi kullanarak öğrenen için yabancı dili düzenli bir biçimde sunmayı ve anlamlı hale getirmeyi amaçlamaktadır. Parçaların birbirleriyle çelişkiye düşmemesi ifadesi ise, bütünün varlığının göz önünde bulundurulmasını dile getirmektedir. Bütünün parçaları ise, ilgili yaklaşıma bağlı olarak belirlenmektedir.

1.1. Yabancı Dil Eğitim ve Öğretiminde Yöntemler

Tarihsel açıdan incelendiğinde yabancı dil öğretimi ders kitaplarında kullanılan başlıca dil öğretim yöntemleri sırasıyla; dilbilgisi - çeviri, konuşsal - işitsel ve iletişimsel yöntemdir (Tapan, 1993). Bunların dışında da bir takım yöntemlerin olmasına karşın, söz konusu yöntemler yabancı dil ders kitaplarında daha yoğun bir şekilde işlenmiştir. 19. yüzyılın başlarında yabancı dil eğitim ve öğretiminde dilbilgisi - çeviri yöntemi eski Yunanca ve Latince gibi konuşulmayan, diğer bir ifadeyle ölü dillerin öğretiminde kullanılmıştır. Adından da anlaşıldığı gibi, yabancı dil eğitim ve öğretiminde esas olan dilbilgisi kurallarının öğretimidir. Bu yöntemde öğrenen, bir yabancı dili konuşabilmesi için dilbilgisi kurallarını hatasız bir şekilde bilmesi gerekmektedir. Kullanılan alıştırmalar ise daha çok bir dilden diğer bir dile çeviridir (Neuner & Hunefeld, 1993, ss.19).

Konuşsal - işitsel yöntem ise dilbilgisi - çeviri yönteminin, yaşayan dillere uygulanmasının zorluğu fark edilince ortaya çıkmıştır. Konuşma diline artan talep, dilbilgisi ve çeviri üzerine kurulu bir yabancı dil eğitim öğretim anlayışından öte yeni bir yaklaşımı gerekli kılmıştır. Konuşsal - işitsel yöntemde, gündelik konuşma durumları ve kalıpları kullanılmaktadır. Ancak bu yöntemin altında yatan davranışsal ve yapısal bir öğrenme anlayışıdır. Dolayısıyla öğrenilmesi gereken yapılar sürekli tekrar yapılarak öğretilmeye çalışılmaktadır. Bu ise öğrenci boyutunun ve konuşma dilinde var olan özgün biçimin göz ardı edilmesine neden olmaktadır (Tapan, 1993).

İletişimsel yöntemde ise, konuşsal - işitsel yöntemde göz ardı edilmiş olan gündelik yaşamda kullanılan gerçek dilin öğretimine önem verilmektedir. Bir dilde iletişim kurabilmek, birçok dilsel beceriyi gerekli kılmaktadır. Bunlar farklı başlıklar altında ele alınmaktadır (Avrupa Konseyi, 2013). Ancak yabancı dil eğitim ve öğretiminde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerisinin geliştirilmesi önceliklidir. Öğrenci merkezli bir yaklaşımla içerikler seçilmektedir. Kullanılan alıştırmalar ise, ilgili becerilerin gelişimini destekler bir niteliktedir (Tapan, 1993).

1.2. Yabancı Dil Öğretimi Ders Kitaplarında Yöntem

Yabancı dil öğretimi ders kitapları belli bir dil eğitim ve öğretim anlayışına göre oluşturulmaktadır. Bu doğrultuda öğrenme hedefleri belirlenerek üniteler kurgulanmaktadır. Metinler, alıştırmalar ve dilbilgisi konularının seçimi ve sunuş biçimi ilgili yabancı dil eğitim ve öğretim anlayışına ilişkin ipuçları sunmaktadır (Neuner & Hunefeld, 1993, s.21).

Dilbilgisi – çeviri yönteminde, bir yabancı dili bilmek, ancak ilgili dilin dilbilgisi kurallarını bilmek ile mümkündür. Bundan dolayı dilbilgisi - çeviri yöntemine göre oluşturulmuş bir kitapta, dilbilgisi kurallarının öğretimi önceliklidir. Bundan dolayı dilbilgisi kuralları ayrıntılı bir şekilde verilmektedir. Bu kuralların ezberlenmesini sağlayacak alıştırmalar kullanılmaktadır. Asıl amaç dilbilgisi öğretimi olduğu için farklı becerilere yer verilmemektedir. Kullanılan metinler edebi metinlerdir. Özgün olmalarına rağmen, gündelik yaşam dilini işlememektedir. Dolayısıyla metinlerin seçiminde konuşma dili esas alınmamaktadır. Kullanılan alıştırmalar arasında bir dilden diğer bir dile çeviriler yer almaktadır (Neuner & Hunefeld, 1993, s.27).

Konuşsal – işitsel yöneme göre hazırlanmış bir ders kitabında ise asıl amaç konuşma kalıplarının öğretimidir. Gündelik yaşamda var olan ifade kalıpları metinlere giydirilerek öğretilmeye çalışılmaktadır. Bundan dolayı metinler özgün değildir. Diyalog şeklinde olmalarına rağmen, içerdikleri kalıp ifadelerden dolayı gündelik yaşam dilinden uzak görünmektedir. Asıl geliştirilmeye çalışılan beceri dinleme ve konuşma becerisidir. Bundan dolayı dinletilere yer verilmektedir. Dinletilere yönelik alıştırmalar bulunmaktadır. Ancak daha önceden söz edildiği gibi her aşamada ifade kalıplarının öğretimi esastır. Bundan dolayı dilbilgisi kurallarının bilinmesi önemli değildir. Gündelik yaşamda kullanılan kalıp ifadelerin dil öğrenmede yeterli olacağı düşünülmektedir (Neuner & Hunefeld, 1993, s.61).

İletişimsel yöntemde ise, iletişim kurmayı sağlayan beceriler geliştirilmeye çalışılmaktadır (Larsen-Freemann, 2000, s.131). Üniteler bu becerilerin gelişimini sağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Dolayısıyla her üniteye dinleme, konuşma, okuma ve yazma bölümleri yer almaktadır. Bu becerileri geliştirecek alıştırmalar bulunmaktadır. Her alıştırmaya bağlı bulunduğu beceriyi destekler niteliktedir. Alıştırmalar bir bütün olarak ele alındığında, belli bir sıralamanın olduğu görülmektedir. Kullanılan metinler ise gündelik yaşamdan kesitler sunan özgün metinlerdir. Dilbilgisi ise işlevsel yönüyle ele alınmaktadır. Kuralların öğretimi önemli olmadığı için, dilbilgisi ile ilgili alıştırmaların sayısı oldukça azdır. Buna karşılık eşli ve grup çalışmalarına daha fazla yer verilmektedir. Konuşma etkinliklerinin düzenlenebilmesi için gerekli yardım sunulmaktadır (Larsen-Freemann, 2000, ss.129).

2. YÖNTEM

Bu araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders ve Çalışma Kitaplarının A1 düzeyleri yöntem açısından incelenmiştir.

2.1. Sınırlılıklar

Araştırma, İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretimi Seti ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarının A1 seviyesi ile sınırlıdır.

2.2. Veri Analizi

Veri analizi sürecinde kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilerin oluşturulmasında Neuner ve Hunefeld'in (1993) çalışması temel alınmıştır. Veriler *ünite, metin, alıştirma ve dilbilgisi* başlıkları altında ele alınmıştır. Yabancı dil eğitim ve öğretiminde uzun yıllar kullanılan dilbilgisi - çeviri, konuşsal - işitsel ve iletişimsel yöntemin ne ölçüde yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarına yansıdığı incelenmiştir.

3. BULGU VE YORUMLAR

3.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda Yöntem Kullanımı

Yabancı dil öğretimi ders kitaplarında içindekiler bölümü kitabın genel kurgusuna ilişkin bir ön bilgi sunmaktadır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nın içindekiler bölümü incelendiğinde ise, her ünitenin konu başlıkları ve ilgili dilbilgisi konularının yer aldığı görülmektedir. İçindekiler bölümünün büyük bir kısmı dilbilgisi başlıklarından oluşmaktadır. Bu başlıkların renkli bir şekilde vurgulanmış olması, dilbilgisi konularına verilen önemi göstermektedir. Becerilere yer verilmemiştir. Bundan dolayı ünitelerin dilbilgisi ağırlıklı olması beklenmektedir. Dilbilgisi kuralları ünitelerde tablolar halinde sunulmaktadır. Kullanılan alıştırmalar ise ilgili dilbilgisi yapılarının öğrenilmesine yöneliktir. Metinler incelendiğinde ise, bunların da ilgili dilbilgisi konularının işlenmesini sağlayacak bir nitelikte olduğu görülmektedir. Dilbilgisi konuları metinlere giydirilmiş bir şekilde işlenmektedir. Bu şekilde öğrenen, dilbilgisi yapılarını metinler içerisinde görmektedir. Metinler ile gündelik yaşam dili yansıtılmaya çalışılmaktadır. Ancak belli bir amaç için oluşturulmuş, özgün olmayan bir yapıdadır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda öne çıkan öğenin dilbilgisi olduğu hem alıştırmalardan, hem metinlerden anlaşılmaktadır. Ayrıca kitabın sonunda yer alan "dilbilgisi destek" sayfası her ünite de işlenen dilbilgisi yapılarının ayrıntılı açıklamasına yer vermektedir. Yapılan açıklama ise anlaşılması güç ve Türkçe dilbilgisi terimleri ile doludur. Kuralın tam olarak bilinmesine önem verilmektedir. Bunun için Türkçe dilbilgisi terimleri İngilizce karşılıkları ile sunulmaktadır. Öğrenen bu şekilde anlamadığı Türkçe dilbilgisi terimlerini başka bir dilde görme imkânı bulmaktadır. Ancak başlangıç düzeyinde Türkçe öğrenmeye çalışan öğrenen, seviyesinin çok üzerinde bir açıklama ile dilbilgisi

kuralları ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu yönüyle Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nın dilbilgisi – çeviri yönteminde var olan, “Bir yabancı dili bilmek, ancak o dilin dilbilgisi kurallarını bilmek ile mümkündür (Neuner, 1993, s.31)” ilkesine yakın olduğu görülmektedir. Metinlerde özellikle ilgili dilbilgisi konularına girişi sağlamak için kullanılan kalıp ifadeler, konuşsal - işitsel yöntem’ de kullanılan kalıp ifadelerle benzerdir. Bu nedenle Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı konuşsal - işitsel yöntemden izler taşımaktadır. Esasen dilbilgisi konularının öne çıktığı, bundan dolayı dilin iletişimsel yönünün göz ardı edildiği görülmektedir. Metinlerde kullanılan örtük bir dilbilgisi, ilerleyen aşamalarda açık bir dilbilgisi sunuşuna dönüşmektedir. Dilbilgisi konularının seçiminde ise ilgili ögenin konuşma dilindeki işlevi göz önünde bulundurulmaktadır. Buna örnek olarak günlük hayat konusunun şimdiki zaman yapısı ile birlikte verilmesi gösterilebilir. Dilbilgisi yapılarının iletişim dilindeki işlevi ile birlikte sunulması, bu yapıların öğretimini anlamlı hale getirmektedir. Bu şekilde öğrenilen dilbilgisi yapıları gündelik yaşam dilinde bir karşılığa sahip olmaktadır. Ancak konuşma dilinde var olan düzensizliklerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu ise katı bir dilbilgisi öğretimi anlayışından uzak bir eğitim ve öğretim anlayışı ile mümkündür.

Kullanılan alıştırmalar incelendiğinde ise, büyük ölçüde dilbilgisi konularının işlenmesine yönelik olduğu görülmektedir. Bunların yanı sıra kelime öğretiminde kullanılan alıştırmalar da yer almaktadır. Bunun için eşleştirme, boşluk doldurma, sıralama gibi alıştırmalar kullanılmaktadır. Ancak bazı alıştırmaların hangi amaca yönelik olduğu tam olarak anlaşılmamaktadır. Buna örnek olarak “yazalım konuşalım” veya “bir diyalog yazalım” yönergeleriyle verilen alıştırmalar gösterilebilir. Kullanılan yöntemin, dil öğretim yaklaşımını yansıttığı düşünüldüğünde, alıştırmaların da belli bir yaklaşıma, dolayısıyla da bir amaca yönelik olması gerekmektedir. “Yazalım konuşalım” yönergesi incelendiğinde, aslında yönergenin “yazalım okuyalım” olması gerektiği görülmektedir. Çünkü alıştırma incelendiğinde yapılması gereken, boşluk doldurma yoluyla yazılmış olan yazının okunmasıdır. Okuma ve yazma birbirini tamamlayan iki beceridir. İkisinde de yazı dil işlenmektedir ve yazı dili konuşma dilinden birçok yönden farklıdır. İkisi arasındaki farklılık, yazı ve konuşma dilinin ayrı ele alınmasını gerektirmektedir. Yine aynı şekilde “bir diyalog yazalım” yönergesi yerinde bir yönerge olmamaktadır. İlgili yönerge altında yer alan alıştırma incelendiğinde ise, bir diyalogun boşluk doldurma yoluyla oluşturulmasıdır. Diyalog iki kişi arasında geçen bir konuşmadır. Bir diyalog yazılarak nihai hedef olan konuşma becerisinin geliştirilmesi, ancak devamında bir eşli çalışma ile mümkün olabilmektedir. Konuşma becerisinin geliştirilmesi için diyalogların kurulması gerekmektedir. Ancak diyalog oluşturmada kullanılan alıştırmalar ve yönergeler konuşma becerisine uygun ve konuşmayı teşvik eden bir yapıda olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi ders ve çalışma kitabında yer alan alıştırmalar öncelikli bir şekilde dilbilgisi ve sözcük öğretimi için oluşturulmuştur. Bunun dışında kalan alıştırmalar ise, ilgili üniteye geçen ifade kalıplarının öğretimini sağlamaya yöneliktir. İletişim becerisini geliştirecek alıştırmalara yer verilmemiştir. Ünite içinde eşli çalışmayı gerektirecek alıştırmaların sayısı beşi geçmemektedir. Grup çalışmasını gerektirecek alıştırmalara ise yer verilmemiştir. Ünitelerin sonunda yer alan “karşılıklı konuşma” bölümü her ünite için bir konuşma etkinliği

sunmaktadır. Ancak on iki ünite için oluşturulmuş olan alıştırmanın iki tanesinin okuduğunu anlamaya yönelik olduğu, iki tanesinin de sözcük ve dilbilgisi öğretimine yönelik olduğu görülmektedir. Karşılıklı konuşma bölümünün ünitelerin sonunda yer alması, konuşma becerisine yeteri kadar önem verilmediği izlenimini oluşturmaktadır.

3.2. İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretimi Seti'nde Yöntem Kullanımı

İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretimi Seti'nin A1 ders ve çalışma kitabının hazırlanmasında Avrupa Ortak Dil Çerçevesinin esas alınmış olduğu ifade edilmiştir (Bölükbaş vd., 2013, s.3). İçindekiler bölümü incelendiğinde, ünitelerin açık ve anlaşılır bir şekilde düzenlendiği görülmektedir. Başlangıç düzeyindeki bir öğrencinin ünite içeriklerini kolay anlayabileceği bir yapıdadır. İşlenen konular açısından ele alındığında ise, öğrenci merkezli bir anlayışın hâkim olduğu görülmektedir. Konular öğrencinin gündelik yaşamda karşılaşılabileceği konuşma durumlarını yansıtmaktadır. Ünite başlarında, işlenen konulara, becerilere, gerekli olan dilbilgisi yapılarına ve öğrenilecek olan kelimelere değinilmiştir. Üniteler okuma, dilbilgisi, dinleme, yazma ve konuşma bölümlerine ayrılmıştır. Bu ise dört beceri gelişiminin esas alındığı iletişimsel bir eğitim anlayışını yansıtmaktadır. Ancak her ünitenin “dinleme” yerine “okuma” bölümü ile başladığı görülmektedir. Özellikle başlangıç seviyesinde dersler dinletiler ile başlamaktadır. Bu şekilde öğrenen yeni dili dinleyerek algılamaktadır. Konuşma dilinin öğretimi için yazı dilinin kullanılması, daha önceden söz edildiği gibi iletişimsel dil öğretimi açısından uygun olmamaktadır. Ancak okuma ile ilgili bölümler incelendiğinde, okuma metinlerinin konuşma dilinde hazırlanmış olduğu görülmektedir. Bu metinlerde kişiler kendilerinden söz etmekte, iki kişi arasında geçen konuşma yazılı bir biçimde verilmektedir. Bu nedenle ilgili bölümün okuma değil, konuşma olarak adlandırılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir. Konuşma metinlerinin dinletiler şeklinde sunulması iletişim dilinin öğretimi için daha uygundur. Öte türlü öğrenci henüz yeni karşılaştığı bir dilde okuma zorunda kalmaktadır. Bu durumda Türkçe telaffuzu yazı diline bağlı, konuşma dilinden uzak bir şekilde gelişecektir. Bunun önüne geçebilmek için özellikle başlangıç seviyesinde derslerin dinletiler ile yürütülmesi gerekmektedir. Kitapta kullanılan metinler incelendiğinde ise, bir kısmının ilgili dilbilgisi yapısını, diğer kısmının ise gündelik yaşam konuşmalarını içerdiği görülmektedir. Ancak metinler özgün bir nitelikte değildir. Diğer bir ifadeyle gerçek hayat kesitleri sunmamakta, ancak ders kitabını hazırlayanlar tarafından özgüne yakın bir şekilde oluşturulmuştur. Özgün metinler öğrenciye ilgili dili gerçek hayatta var olduğu şekliyle sunmaktadır. Ünitelerin ikinci bölümü dilbilgisi konularına ayrılmıştır. Bu ise konuya verilen önemi göstermektedir. Ancak katı bir dilbilgisi öğretim anlayışının söz konusu olmadığı görülmektedir. Dilbilgisi konusunun okuma bölümünden sonra yer alması, okuma parçalarına giydirilmiş olan dilbilgisi yapılarının ele alındığına işaret etmektedir. Bu şekilde bir sunum biçimi, ilgili dilin dilbilgisi kurallarının bilinmesinin zorunluluğunu ifade etmektedir. Bu ise dilbilgisi- çeviri yönteminin ders kitaplarına yansımalarıdır. Bu bölümün ünitelerin sonlarında yer alması, dilbilgisini konularını ikincil bir konuma düşürmektedir. Alıştırmalar incelendiğinde ise, bunların bağlı buldukları beceriye uygun ve uyumlu olduğu görülmektedir. İlgili alıştırmalarda kullanılan yönergeler alıştırmaların yapısına uygundur. Boşluk doldurma, cümle tamamlama, cümle kurma, eşleştirme gibi alıştırma türlerine yer verilmektedir. Konuşmayı teşvik eden alıştırmalar bulunmaktadır. Konuşma konuları ise,

öğrenci merkezli bir anlayışla öğrencilerin ilgi ve düzeyine uygun bir biçimde oluşturulmuştur. Ünitelerin sonunda yer alan öz değerlendirme bölümü öğrencilere öğrenme hedefine ulaşıp ulaşılmadığını göstermektedir. İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti yöntem açısından ele alındığında, iletişimsel yönetime yakın olduğu görülmektedir. Ancak becerilerin ünite içerisindeki yerlerinin değiştirilmesi, dinleme - konuşma ve okuma - yazma becerilerinin birbirleriyle ilişkili bir biçimde işlenmesi ve dilbilgisi bölümünün arka kısımlara atılması, iletişimsel bir eğitim ve öğretim anlayışı için daha uygun olacağı düşünülmektedir.

4. SONUÇ

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe için hazırlanmış olan iki ders kitabı yöntem açısından incelenmiştir. Ders kitaplarının hazırlanmasında Avrupa Ortak Dil Çerçevesinin esas alındığı, A1 ve A 2 düzeyine uygun bir şekilde oluşturulduğu ifade edilmiştir. Bu durum ise en üst öğrenme hedefin ilgili dilde iletişim kurma olduğunu göstermektedir. Ancak elde edilen bulgular Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nın dilbilgisi temelli bir dil öğretim anlayışına sahip olduğunu göstermektedir. Dilbilgisi konularının sunuş ve işleniş biçimi kuralların eksiksiz bilinmesinin önemini göstermektedir. Bu durum ise dilbilgisi - çeviri yöntemi temelli bir düşünceyi yansıtmaktadır. Dilsel beceriler açısından ele alındığında ise Avrupa Ortak Dil Çerçevesinin (2013) öngördüğü bir düzenlemeye sahip olmadığı görülmektedir. Ünitelerde dilsel beceriler gerektiği gibi yer almamaktadır. İfade kalıplarının öğretimine önem verilmesi, konuşsal - işitsel yönetime işaret etmektedir. Kullanılan metinler ise özgünlük açısından yeniden ele alınması gerekmektedir. Alıştırmalar ise ilgili beceri ile uyumlu ve bunları destekler bir nitelikte olmalıdır. Ünitelerde işlenen konular başlangıç düzeyindeki bir öğrencinin konuşma ihtiyacına karşılık gelmektedir. Ancak yukarıda tespit edilen noktalarda yeniden ele alınması ve geliştirilmesi önerilmektedir.

İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretimi Seti incelendiğinde ise, dilsel becerilerin öne çıktığı görülmektedir. Ancak becerilerin sıralanış biçimi yeniden ele alınması gerekmektedir. İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretimi Seti Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi ders kitabı ile karşılaştırıldığında belirgin farklılıklar göze çarpmaktadır. Birincisi dilsel becerilerin gelişimini öncelikli olarak ele almaktadır, ancak ikincisi bu becerilerini gelişimini sağlayacak alıştırmalara gerektiği gibi yer vermemektedir. Bu konuda daha önceden ifade edildiği gibi, bütün ve parça ilişkisi göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Üst amaç ilgili dilde konuşabilmek ise, bu amaç doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Bunun için ünitelerin kurgusu, kullanılan metinler, işlenen dilbilgisi konuları ve alıştırmalar öğrenme hedeflerine ulaştıracak bir nitelikte olması gerekmektedir.

Günümüz yabancı dil eğitiminde dilbilgisi öğretimi temelli bir yabancı dil eğitim ve öğretim anlayışından uzaklaşılması ve öğrenciye katı kurallara bağlı olmadan konuşabilme rahatlığının sunulması zorunludur. Bu nedenle her iki kitabın bu doğrultuda yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Gündelik yaşam dilinin gerektirdiğinden fazla kuralların öğretilmeye çalışılması ve ünitelerin bu doğrultuda hazırlanması, kitapları ilk dönem yabancı dil öğretimi ders kitaplarına yakınlaştırmaktadır. Dilbilgisinin işlevsel yönünün göz önünde

bulundurularak işlenmesi ise, günümüz çağdaş yabancı dil öğretimi ders kitaplarının belirgin özelliklerindedir. Her şeyden öte yabancı dil eğitim ve öğretimi ile ilgili ders kitapları, içinde buldukları zamanın gerekliklerine cevap verebilmek için sürekli bir yenilenme çabası içerisindedir. Bu nedenle yabancılara Türkçe öğretim ders kitaplarının da bu sürecin içerisinde yer alarak geliştirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda yapılacak olan çalışmalar Türkçe'nin etkin öğretimine katkı sunması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Ankara Üniversitesi TÖMER (2009). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1. Temel Düzey*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Ankara Üniversitesi TÖMER (2009). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Çalışma Kitabı 1. Temel Düzey*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Avrupa Konseyi (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi. Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme*. Frankfurt am Main: telc GMBH.

Bölükbaş, F. , Keskin, F. Gedik, E. ve Özenç, F. (2012). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti. Ders Kitabı*. (Edit.) Ferhat Aslan. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

Bölükbaş, F., Keskin, F., Gedik, E. ve Özenç, F. (2012). *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti. Çalışma Kitabı*. (Edit.) Ferhat Aslan. İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

Larsen-Freemann, D. (2000). *Techniques and principles in language teaching (2.edit.)*. New York: Oxford.

Neuner, G., Hunefeld, H. (1993). *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. Eine Einführung*. Berlin: Langenscheidt.

Tapan, N. (1993). 20. Yüzyıl Almanca Öğretiminde Yöntem Arayışları. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 8, 191-206.